

**Bava Metzia (76b)**

— והטעו זה את זה — **If one hires craftsmen and they deceived one another** [i.e. they reneged on their commitment to work or he reneged on his commitment to give them work], **they have nothing but complaints against one another**; they have no monetary claim.

**Tosafos**

— דהא קיימא לן כר' מאיר דדאין דינא דגרמי — **For we hold like R' Meir, who judges a case of garmi.** — אם כן אמאי לא יתן להם כפועל בטל — **If so, why should [the prospective employer] not give them the wage due an inactive worker** כיון — ויש לומר — **since because of him they were inactive that day?** — שעל ידו נתבטלו אותו היום — **You can answer that it is discussing a case where when he reneged they could still find work.**

**Nimukei Yosef**

— כגון שלא היו מוצאין להשכיר את עצמן מתחלה — **Here it is discussing a case where they could not find a way to hire themselves out in the beginning.** Therefore, the employer's retracting does not cause them any loss.

**Bava Metzia (77a)**

— והאמר רבא — **And Rava said:** — **If one hired workers to perform a certain task,** — ושלם עבידתא בפלגא דיומא — **but it so happened that [the workers] completed the entire task by midday,** the law is as follows: — אי אית ליה עבידתא דניחא מינה — **If [the employer] has another task he needs performed which is less strenuous than [the first task],** — יתיב להו — **he may give them** this second task to perform for the remainder of the day; — אי נמי דכותה מפקד להו — **likewise,** if the employer has a task **equal in difficulty to [the first task], he may command them** to perform it. — דקשה מינה לא מפקד להו — **But if the only other work he needs done is more difficult than [the completed task], he may not command them** to perform it, — ונותן להם שכרן משלם — **and he must allow them to remain inactive the rest of the day while he gives them their full wages.**

The Gemara challenges this last statement:

— אמאי — **Why** must the employer pay full wages if the workers labor only half the day? — וליתיב להו כפועל בטל — **Instead, let him pay [each worker] for the remainder of the day as one would pay an inactive worker!** — ? —

The Gemara answers:

— כי קאמר רבא באכלושי דמחוזה — **Rava stated his ruling in reference to the porters of Mechoza,** — דאי לא עבדי חלשי — **who are people that become weak if they do not work.** Since these workers do not benefit from sitting inactive, they are entitled to their full wages. Other workers, however, would need be compensated for the remainder of the day only as inactive workers.

מקור החיוב

נמוקי יוסף - כל שעבדן והפסידן שכירות אותו יום חייב בעל הבית דהא דבר האבד הוה להם, דכי היכי דפועלים מחייבי ליה לבעל הבית בדבר האבד, הכי נמי בעל הבית מחייב להו לפועלים.

שלחן ערוך (חו"מ שלג, ב) - במה דברים אמורים שאין להם עליו אלא תרעומות בשלא הלכו דוקא בשלא היו יכולים להשכיר עצמם כששכרם בעל הבית זה, אבל אם היו נשכרים אמש ועכשיו אינם נשכרים כלל הרי זה כדבר האבוד להם ונותן להם שכרם כפועל בטל. ואם נשכרים בפחות משלם הפחות.

נתיבות המשפט (שלג, ג) - הא דשוכר עליהן עד כדי שכרן על כרכך לאו דינא דאורייתא הוא ועל כרכך הוא מצד תקנת חז"ל.

בשיעור פועל בטל, כותב הש"ך, שמין מי שהשכיר עצמו למלאכה זו כמה היה רוצה לפחות משכרו לישיב בטל וכן ינכה לו. ע"כ. אבל כותב הט"ז, פועל בטל היינו חצי השכירות. ע"כ.

#### אם יש שכירות קלה

שלחן ערוך (שם) - ואם אינם מוצאים להיות נשכרים אלא בפחות, משלם להם הפחת.

ש"ך - משמע דאם מוצאין להשתכר אין צריך הבעל הבית לשלם להם כפועל בטל אלא משלם להם הפחת... הפועל מחויב לעשות המלאכה ואינו יכול לומר אשב בטל ותשלם לי כפועל בטל אלא הברירה ביד הבעל הבית. [ודלא כהב"ח].

פתחי חושן (י, סק"י) - ופשוט שאם יש לבעל הבית מלאכה קלה יכול להעסיקם, ואם אינם רוצים, אף כפועל בטל אינו חייב לשלם להם. [וע"ש לענין אמירת תהלים].

#### אם יש שכירות כבידה

רמ"א (שם) - ויש אומרים דאפילו לא מצאו רק מלאכה כבידה מזו רק שרוצים להוסיף בשכרן צריכין להשכיר עצמן במקום אחר ויש חולקין.

נתיבות המשפט (שלג, ד) - יש אומדנא אילו לא שכרם זה והיה מזדמן להם מלאכה בתוספת שכר היו משכרין עצמן.

חזון איש (בבא קמא סימן כג סק"ה) - היינו דוקא מלאכה שדרכן לעבוד, אבל מלאכה שאין דרכן בכך ודאי לא מצי למימר להו השכירו עצמכם.

#### כשמשלם שכרו משלם

רמ"א (שלה ס"א) - מלמד... צריך ליתן לו שכרו משלם ולא כפועל בטל, דאי לא עבדי חלשי... והא דצריכים לתת למלמד שכרו משלם דוקא אם נראה לבית דין שנהנה בלימודו יותר מביטולו, אבל אם נראה לבית דין שנוח לו בביטול אין נותן לו אלא כשאר פועל בטל.

סמ"ע (שלה, ד) - דפקודי ה' ישרים משמחי לב, גם משום דסתם מלמדים רגילים לעסוק במלאכת למוד הנעלרים כל היום ואי לא מיעסקי הוה ליה כשינו וחלשי דומיא דפועל הנ"ל. חתם סופר (חו"מ סי' קעו) - הוא הדין מוהל.

נתיבות המשפט (שלג, ג) - המהר"ם ש"ף בסוגיא זו הקשה למאן דסבירא ליה דאפילו בדבר האבוד של ממון כשלא שכר אחרים אין משלם ההחזיק אם כן הכא בפועלים כשלא שכר אחרים דמיא ואמאי משלם כאן דמים מכיסו. ולפי עניות דעתי לא קשיא כלל, דהא הא דשוכר עליהן עד כדי שכרן על כרכך לאו דינא דאורייתא הוא ועל כרכך הוא מצד תקנת חז"ל... ואף שהתוספות כתבו לזה לר' מאיר דמשלם מדינא דגרמי אי אפשר לומר בכוונתם דדין גמור הוא... דכל שלא נתכוין להזיק אינו משלם לו ארבעה דברים רק כוונתם כיון שתקנו חז"ל דבדבר האבוד חייב כאילו מזיקו בידים אם כן הכא נמי כיון דגרם להם היזק והוא דבר האבוד להם אין לחלק בין פועל שחוזר בדבר האבוד לבעל הבית החוזר. [לנפקא מינא בין הטעמים עי' נתיבות שכיר סקי"ג אם הלך בעל הבית להודיע לפועל ולא מצאו].

## דין תורה

(משפטי אליהו ח"ב סי' מט (Case taken from

Reuven enrolled his son in a school, giving them the required post-dated checks. But before the school year began Reuven decided to send his child to another school.

1. Can he get his checks back?
2. Under what circumstances can the school have תרעומת against him?
3. Under what circumstances would he also be a מחוסר אמונה?
4. Is there any circumstance under which there is nothing at all wrong with his change of heart?